

Úrad vlády Slovenskej republiky
Inštitút pre stratégie a analýzy

**Zmena systému odmeňovania
zamestnancov pri výkone práce vo
verejnom záujme**

ZMENA ODMEŇOVANIA VYBRANÝCH SKUPÍN ZAMESTNANCOV PRI VÝKONE PRÁCE VO VEREJNOM ZÁUJME

(podľa návrhu MF SR a ÚV SR bez pedagogických a odborných zamestnancov, učiteľov vysokých škôl, výskumných a vývojových zamestnancov a zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme v zahraničí)

ZHRNUTIE

Zmena odmeňovania zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme predpokladá:

- (1) zlúčenie existujúcich platových tried do 6 stupňov náročnosti,
- (2) zrušenie platových stupňov a
- (3) zavedenie zmluvného platu ako súčtu tarifného platu a vybraných príplatkov.

1. SCENÁR

Návrh je založený na nasledujúcich predpokladoch.

1. Návrh platu vychádza zo Zákonníka práce.

2. Plat zahŕňa nasledujúce zložky:

- zmluvný plat (súčasný tarifný plat + vybrané príplatky)
- nárokové zložky platu (v súlade so Zákonníkom práce) a príplatok za riadenie a zastupovanie podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- výkonnostné odmeny (t. č. zadefinované ako príplatok §14a) a odmeny

3. Zamestnávateľ je povinný zamestnancovi poskytnúť zmluvný plat, a to najmenej v sume minimálneho mzdového nároku určeného pre daný stupeň náročnosti práce (Tabuľka 1).

4. Návrh počíta so zlučovaním existujúcich platových tried do 6 stupňov náročnosti. Horná hranica rozpätia jednotlivých stupňov náročnosti práce (dvojnásobok dolnej hranice) kopíruje súčasnú možnosť priznania osobného príplatku do výšky 100% najvyššieho platového stupňa príslušnej platovej triedy v mierne pozmenenej podobe, teda 100% z dolnej hranice. V absolútnom vyjadrení je toto rozpätie väčšie ako umožňuje súčasne platná právna norma základnej stupnice platových taríf, podľa ktorej je odmeňovaná väčšina zamestnancov.

5. Návrh ruší platové stupne.

6. Navrhuje sa zachovať aj naďalej možnosť priznávania osobného platu.

7. Výkonnostné príplatky a odmeny nad rámec zmluvného platu majú mať motivačný charakter. Ich výška (1) bude závisieť od zdrojových možností organizácie a (2) bude sa určovať „na základe objektívneho hodnotenia, a to nielen priamym nadriadeným, ale aj kolektívom, prípadne inými útvarmi v rámci organizácie, osobným vývojom, plnením úloh, termínov, cieľov, a pod.“.

8. Po nadobudnutí účinnosti nového zákona návrh v ďalších rokoch nepočíta s automatickým naviazaním odmeňovania na minimálnu mzdu. Medziročné zvyšovanie stupňov by bolo realizované formou kolektívneho vyjednávania, v závislosti od zdrojov štátneho, resp. verejného rozpočtu, s možnosťou zohľadnenia minimálnej mzdy.

9. Predpokladá sa, že zmluvný plat na úrovni súčasného funkčného platu (zníženého o riadiaci príplatok, príplatok za zastupovanie, výkonnostný príplatok) bude u väčšiny zamestnancov vyšší ako navrhovaná dolná hranica zmluvného platu.

Tabuľka 1: Návrh zmeny odmeňovania

Stupeň náročnosti						
	1	2	3	4	5	6
Koeficient	1	1,2	1,4	1,6	1,8	2
Dolná hranica	500	600	700	800	900	1000
Horná hranica	1000	1200	1400	1600	1800	2000
Súčasná platová trieda	1-2	3-4	5-8	9-11	12-13	14

2. ÚDAJE

1. Údaje o počte zamestnancov odmeňovaných podľa zákona č. 553/2003 Z. z. v kapitolách štátneho rozpočtu vrátane verejných vysokých škôl pochádzajú z Platovej inventúry k 1. januáru 2016 (Ministerstvo financií 2016), údaje za samosprávu z prieskumu o počte týchto zamestnancov v jednotlivých platových triedach a platových stupňoch (Inštitút pre stratégie a analýzy 2017).

2. Materiál sa týka zhruba 134 tisíc zamestnancov odmeňovaných podľa základnej stupnice, osobitnej stupnice vybraných skupín zamestnancov a osobitnej stupnice platových taríf výskumných a vývojových zamestnancov a zdravotníckych zamestnancov.

3. Do úvahy sa zatiaľ neberú učitelia vysokých škôl, výskumní a vývojoví zamestnanci, ani pedagogickí a odborní zamestnanci, keďže Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR má záujem upraviť ich odmeňovanie v osobitnom právnom predpise. Súčasne návrh zmeny systému odmeňovania zatiaľ nepočíta so zmenou pre zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme v zahraničí (prebiehajú v súčasnosti rokovania).

4. Minimálna mzda sa odhaduje na úrovni 500 eur.

5. Nezdaniateľná časť základu dane je 319,17 eur.

6. V roku 2018 sa uskutoční valorizácia plátov vo verejnej správe o 4,8%.

7. Predpokladá sa, že navýšenie platových taríf bude mať nulový dopad na zamestnanosť.

8. Nikto nemôže v novom systéme odmeňovania zarábať menej, ako zarábal doteraz. Ak by súčasný funkčný plat (s výnimkou riadiaceho príplatku, príplatku za zastupovanie a výkonnostného príplatku) bol vyšší ako horná hranica príslušného stupňa náročnosti, uvažuje sa s doplatkom do jeho súčasnej úrovne.

9. Zmluvný plat by bol zložený z tarifného platu a vybraných príplatkov podľa zákona č. 553/2003 Z. z., konkrétne:

- osobný príplatok (§ 10)
- príplatok za prácu v krízovej oblasti (§ 12)
- príplatok za zmenu (§ 13)
- príplatok za starostlivosť a vedenie služobného motorového vozidla (§ 14 b)
- platová kompenzácia za sťažený výkon práce (§ 11)

10. Za nárokové zložky platu by sa považovali nasledovné príplatky:

- za prácu v noci (§ 16)
- za prácu v sobotu alebo v nedeľu (§ 17)
- za prácu vo sviatok (§ 18)
- plat za prácu nadčas (po zohľadnení náhradného voľna) (§ 19)
- plat za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku (§ 19 a)
- za riadenie (§ 8)
- za zastupovanie (§ 9)

11. Za nárokové náhrady by sa považovali:

- náhrada za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti mimo pracoviska (§ 21)
- náhrada za pohotovosť pri zabezpečovaní opatrení v období krízovej situácie (§ 21a)

12. Údaje o výške jednotlivých príplatkov v kapitolách štátneho rozpočtu sú najdetailnejšie a pochádzajú z Platovej inventúry k 1. januáru 2016 (Ministerstvo financií 2016). Pomery jednotlivých typov príplatkov sú uvedené v Tabuľke 2.

13. Pri kvantifikácii dopadov za územnú samosprávu sa predpokladá, že príplatky k zmluvnému platu a náhrady k zmluvnému platu kopírujú výšku príplatkov a náhrad v Platovej inventúre. Tento predpoklad vychádza z prepočtov Odboru rozpočtu verejnej správy, Sekcie rozpočtovej politiky MF SR. Vychádzajúc zo skutočnosti roku 2016 je možné v roku 2017 v územnej samospráve očakávať priemerný celkový plat (bez zamestnancov dopravných podnikov, zdravotníckych zariadení a pedagogických zamestnancov originálnych a prenesených kompetencií) na úrovni 755,90 eur, z toho odmeny v priemere cca 50 eur (Tabuľka 3). Suma tarifného platu, osobného príplatku a iných príplatkov, ako aj nárokových príplatkov a náhrad tak predstavuje 705,90 eur.

Podľa prieskumu ISA, ÚV SR bol priemerný tarifný plat v územnej samospráve 496 eur. Za predpokladu, že nárokové príplatky predstavujú v priemere 5% funkčného platu (33,6 eur), musia zvyšné príplatky (osobný, atď.) zahrnuté do zmluvného platu predstavovať 176,3 eur, čo je zhruba 35,5% priemerného tarifného platu. Toto je porovnateľné s pomerom v prípade zamestnancov kapitol štátneho rozpočtu, u ktorých na základe Platovej inventúry predstavovali tieto príplatky v prípade základnej stupnice 34% tarifného platu (Tabuľka 2). Mierne nadhodnotenie výšky príplatkov v územnej samospráve môže vyplývať z faktu, že do týchto prepočtov boli zahrnutí aj zamestnanci odmeňovaní na základe Zákonníka práce.

15. Predpokladá sa, že príplatky za riadenie, zastupovanie a ďalšie príplatky, ktoré boli pôvodne naviazané na platovú tarifu najvyššieho platového stupňa platovej triedy, do ktorej bol zamestnanec zaradený, sa po novom naviažu na hornú hranicu stupňa náročnosti, do ktorého je zamestnanec zaradený, pričom percentuálne sadzby sa upravujú tak, aby príplatky v absolútnej hodnote korešpondovali so súčasným stavom.

16. Základný scenár: minimálna mzda vo výške 500 eur; dopad vyplývajúci z navýšenia minimálnej mzdy na úroveň 500 eur nie je predmetom kvantifikácie dopadov, keďže dopady zvyšovania minimálnej mzdy sú predmetom zákona o minimálnej mzde.

Tabuľka 2: Výška príplatkov v kapitolách ŠR, vrátane VVŠ (v %)

	Základná	Osobitná	Zdravotn.
(1) Príplatky v zmluvnom plate (% tarifného platu)	33,94	22,68	18,38
(2) Nárokové zložky k ZP (% zmluvného platu)	3,59	1,67	0,64
(3) Nárokové náhrady	1,18	0,24	0,07
(4) Nárokové príplatky a náhrady (2) + (3)	4,77	1,91	0,71

Tabuľka 3: Zložky platu v územnej samospráve (EUR/mesiac)

(1) Plat zamestnanca		755,9
(2) z toho odmeny		50
(3) Funkčný plat + nárokové príplatky	(1) – (2)	705,9
(4) z toho tarifný plat*		496
(5) z toho nárokové príplatky (5% z funkčného platu)	(3) * 5/105	33,6
(6) z toho príplatky v zmluvnom plate	(3) – (4) – (5)	176,3